

TEMAUTGÅVA FRÅN ATL
LEDANDE PÅ LANTBRUKSNYHETER OCH AFFÄRSNYTTA - SEDAN 1884.

ATL TEMA

#40: Skogspolitik under 464 år

Skogen, politiken och människorna

Varsågod – en utgåva exklusivt för ATLs prenumeranter

Valåret 2022 är skogen en brännande het politisk fråga. Inte helt olikt hur det var i mitten av 1700-talet, med omvälvande förändringar i samhället och vitt skilda uppfattningar om hur skogen bäst kom till nytta. ATLs **Birgitta Sennerdal** har dykt ner i historieböckerna och upptäckt att det finns en hel del att lära.

Ansvarig utgivare: Annika R Hermanrud
annika.r.hermanrud@lrfmedia.se
Reportaget i den här specialutgåvan har tidigare publicerats i ATL i februari 2022.

Aspa Bruk i Närke avbildat av Elias Martin runt 1790. Bruken fick en viktig roll i skogspolitiken under 1700-talet när målet för skogspolitiken var att främja virkesproduktion för träkol och ved till bergsbruk och gruvor.

Bild från Nationalmuseum

Alla tiders skogspolitik

Skogsägare som haft turen att få ett ekbestånd i sin skog brukar sköta träden med stor omsorg. Det lönar sig för ektimmer ger bra betalt.

Bönder som för några hundra år sedan haft oturen att få en ek mitt i odlingslandskapet gjorde i stället allt för att bli av med den. 1558 hade nämligen Gustav Vasa infört en kunglig rätt till alla landets ekar eftersom ektimmer var byggmaterialet för kungens skepp.

Ett träd till ingen nytta mitt i åkern, som skuggade och sög näring ur jorden och försämrade livsmedelsproduktionen. Det är inte konstigt att de med alla medel försökte ta död på de förhatliga ekarna, trots att det kunde ge dryga straff.

På den här tiden var marken på landsbygden inte uppdelad på samma sätt som i dag. Mycket av marken brukades gemensamt, även om det fanns en viss areal som hörde till en fastighet. Under lång tid är "bonde" bästa benämningen på den som brukade jord och skog. I dag delar vi upp marken mer i jordbruksmark och skogsmark. De som har skogsmark kallar sig sällan för bönder utan i stället för skogsägare eller skogsbrukare.

Oavsett titel kan de senaste årens debatt om svensk skogspolitik göra vem som helst alldeles matt. Många har nämligen åsikter om en skog som inte är deras. Det är inte längre enbart grannar som lägger sig i skötseln utan alla möjliga personer, organisationer och myndigheter. Enga-

Skogsplantering på Storberget i Barsele i Lappland 1923.

Foto: Ur Skogsmuseet i Lyckseles fotosamling

Per Eliasson är professor emeritus i historia.

Sten Nilsson är professor och debattör.

gemanget sträcker sig utanför Sveriges gränser och in i andra länder. Överallt finns en uppfattning om hur svensk skogspolitik borde vara.

Kanske kan det vara en tröst att tänka på våra förfäder. Det var inte lätt för dem heller.

Ödmjukhet inför problem

Vi kan dra lärdomar från historien när vi försöker lösa dagens problem, anser Per Eliasson som är professor emeritus i historia vid Malmö universitet.

– Man kanske kan få en viss ödmjukhet inför de nya problem vi står inför. Vi befinner oss i en föränderlig tid och det har vi alltid gjort, säger han och utvecklar sitt resonemang med att påpeka att skogsägare, skogsindustri och politiker har haft liknande problem tidigare och att de ofta har löst sig på ett bra sätt.

Genom århundradena har olika saker varit viktiga i skogen. Förr var det en prioritering mellan mat och träd. I dag handlar det om avvägningar mellan biologisk mångfald, klimat och virkesproduktion.

Vem som bestämt över skogen har också skiftat över tid. Ibland har makten legat hos lokalbefolkningen, under andra tider har kungen eller riksdagen bestämt över skogen.

Reglerna har under vissa perioder varit mer översiktliga medan de ibland varit nere på extrem detaljnivå.

1700-talet hade likheter med nutiden

När Per Eliasson får frågan om vilken period i historien som liknar vår tid svarar han att 1700-talet var en turbu-

lent tid för skogspolitiken. Samhället genomgick omvälvande förändringar och skogsmarken spelade en viktig roll för människors överlevnad.

– I dag ser vi klimatet och att bromsa klimatförändringarna som en fråga om vår överlevnad. På det viset finns likheter mellan oss och de människor som levde i mitten av 1700-talet, säger han.

När vi hänger upp historien på kungar och drottningar brukar 1700-talet vara något av en vit fläck. Vi vet att Karl XII stupade 1718 och att den mest ambitiösa krigartiden då tog slut. Gustav III är också känd. Han inrättade Svenska Akademien och blev skjuten på en maskeradbal 1792.

Däremellan är det ganska tomt på kunskaper. Det här var en tid som brukar kallas frihetstiden och monarken hade begränsad makt. Riksdagen styrde och ställde och då skedde stora förändringar i skogen.

Det började med att centralmakten ville detaljstyra i skogen. Ett exempel är från 1725 då en skyldighet infördes att plantera 100 träd för varje helt hemman – vilket kan översättas till lantbruksfastighet i dag – i Göteborgs, Bohus, Älvsborgs och Hallands län.

1734 blev det ännu mer detaljstyrning. Då infördes en skogsordning som gav bruksnäringen stort inflytande över skogen i Sverige. All skog skulle sparas för att användas till kolproduktion, som i sin tur behövdes vid utvinningen av koppar och järn. Det blev i praktiken förbjudet att svedja, det vill säga bränna skogsmark för att möjliggöra odling, och det var inte längre tillåtet att hugga björk för att smycka kyrkor och göra lövsalar.

De hemman som inte hade någon skog skulle plantera och inhägna pil, alm, lind och lönn.

Massavedspriset i dag är förhållandevis lågt om man ser till massabrukens vinster. 1734 infördes koltvång, vilket innebar att socknar och bönder inom en viss radie hade skyldighet att leverera sitt kol till ett fast pris till ett visst bergverk.

Men ganska snabbt efter det att skogsordningen införts började den ifrågasättas. Människor behövde skogsmarken

Tallbestånd i Jönåkers häradsallmänning, Sörmland, 1915.

Foto: Ur SLUs mediabank

1700-talet var en turbulent tid för skogspolitiken. Samhället genomgick omvälvande förändringar och skogsmarken spelade en viktig roll för människors överlevnad.

för att skaffa sig mat när befolkningen ökade. Deras möjligheter att få mat på bordet var beroende av svedjebruket och det var också nödvändigt att djuren fick lov att beta i skogen. Om bara industrins intressen fick råda skulle människor svälta ihjäl.

Motsättningarna ledde till stort missnöje bland bönder och efter några år fick skogsordningen ändras.

Bondeklassen tog plats

Under de kommande hundra åren präglades skogspolitiken av en alltmer självmedveten bondeklass i riksdagen. Den utnyttjade alla möjligheter att ta till vara sina intressen.

Bondeståndet lyckades tillsammans med präster och borgare genomdriva viktiga förändringar. Bland annat blev det lättare att bedriva sågverk och bönder fick rätt att sälja kol på sina egna villkor.

Det mesta i politiken handlade om människans behov. Men i slutet av 1700-talet hittar vi också det första exemplet på miljöhänsyn. I 1776 års fiskestadga finns en medvetenhet om att träd kunde spela en roll som en del i ett större ekosystem och det blev förbjudet att hugga eller svedja bort träd som gjorde nytta för fisken.

Men även om kampen om skogen var som mest dramatisk under 1700-talet betyder det inte att det var frid och

fröjd under de andra seklen, förklarar historikern Per Eliasson.

Det har varit en dragkamp om skogen mest hela tiden.

– Men på 1500-talet var det rätt lugnt. När man tittar på skogen – och med undantag av främst Dackeupproret – var det en relativt fredlig period. Jämfört med 1600-talet och 1700-talet var det en mindre dramatisk tid, säger han.

Att prata skogshistoria med Per Eliasson är en ynnest för en skogsjournalist som allt emellanåt kan känna sig trött på det skyttegravskrig som utkämpas i dagens Sverige. Han är en levande uppslagsbok och det märks att hans inriktning har varit historiedidaktik – det vill säga hur man lär ut historia. Hans bakgrund som historielärare i grundskolan och gymnasiet märks också. Tålmod är hans signum.

Under ett långt telefonsamtal förflyttar vi oss från Gustav Vasas grundläggande av det moderna Sverige och hans bestämmelser om ekarna till 1990-talets borgerliga regering som införde en skogsvårdslag där skogsägarna fick frihet under ansvar.

Behovet av järn styrde

1600-talets skogspolitik påverkades av 30-åriga kriget. Detta krig behövde kanoner och vapen och tillverkningen krävde järn. Gruvbrytning och bergsbruk blev därför allt mer betydelsefulla. Det skedde också en omfattande export från denna industri.

Kristina var drottning men hon blev inte myndig förrän 1644. I stället låg makten hos riksrådet, som var ett slags regering, och rikskanslern Axel Oxenstierna som i praktiken var regent.

Flera av medlemmarna i riksrådet var järnbruksägare. De såg träden som det viktigaste, inte själva marken, och de drev på för en skogspolitik som passade dem. 1638 fattade riksdagen beslut om en politik som skulle säkra virket för bergsbruket.

Men i stora delar av landet var inte bergsbruk det viktigaste användningsområdet för skogen. I stället behövde jordbruket skogsmarken för svedjande, husbehovsavverk-

Brossling (ihopsamling av virke efter avverkning) i Bysträsk, Västerbotten.

Foto: Ur Skogsmuseet i Lyckseles fotosamling

ning och bete. Där framstod restriktionerna som skadliga.

Knappt tio år senare nåddes en kompromiss och den hårda politiken blev mest kännbar i Bergslagen. Då hade den unga drottningen hunnit bli myndig och hon fick en redogörelse för de olika åsikterna om den nya skogsordningen. Hennes kommentar efteråt var: "Blifver ondt att förena sigh."

Nog skulle den kunna användas i dag också, drottning Kristinas kommentar, när skogens olika intressen diskuteras. Det är svårt att göra alla nöjda.

Tillsammans med historieprofessorn Per Eliasson vandrar vi vidare från drottning Kristina till en tid då Stormaktssverige höll på att falla sönder efter krigsförluster.

Kanske kommer någon ihåg att till Sverige hörde en gång ett område väster om Lübeck i norra Tyskland, kallat svenska Pommern. I dag brukar Lübeckmetoden lyftas fram som en förebild inom skogsbrukande. För flera hundra år sedan var området i norra Tyskland viktigt för produktionen av ekvirke.

När Sverige 1814 avträdde svenska Pommern innebar landförlusten att den svenska flottan förlorade sitt viktigaste ekvirkesförråd.

Varifrån virket till skeppen nu skulle hämtas var det ingen som riktigt visste. Det här var före drönarnas tid så även om kungen ägde alla ekar på den kvarvarande svenska marken visste han inte riktigt var träden fanns.

Johan Aron af Borneman var överstelöjtnant vid svenska flottan och han fick 1819 i uppdrag av regeringen att besiktiga alla landets ekar för att avgöra vilka som var användbara för flottan.

Rundresan tog sex år och resultatet var nedslående. Eftersom bönder inte ägde ekarna på sin mark hatade de träden och gjorde sitt bästa för att förstöra dem. Ekarna som af Borneman inventerade skulle aldrig bli bra skeppsvirke.

Även i början av 1800-talet fanns tanken om att den som har ägande- och brukanderätten sköter om sin skog på bästa sätt. Beslutet blev därför att bönder skulle få äganderätten till ekarna.

Men tro inte att de fick tillbaka träden gratis. Nej, de fick betala för dem. Pengarna användes för att anlägga ett ekbestånd på Visingsö. Fram till 1860 planterades sammanlagt 400 hektar med ekar.

Uppmärksamma läsare har vid det här laget noterat att vi rört oss i skogarna i södra Sverige. Nu förflyttar vi oss norrut.

Redan i slutet av 1600-talet hade de orörda skogarna i norra Sverige delats upp mellan hemman och statligt ägd mark. Uppdelningen ökade i omfattning under 1700-talet och början av 1800-talet.

En liknande utveckling skedde i södra Sverige där häradssallmänningar delades upp på delägare. Därmed ökade lokalsamhällets makt över skogsmarken, vilket i sin tur fick till följd att den i större utsträckning användes för att producera mat. Det behövdes för befolkningen ökade snabbt.

Men följden blev också en ökad avverkning, främst i Norrland, eftersom industrialiseringen tog fart och med den också bland annat sågverksnäringen.

Den som följt dagens offentliga samtal skulle förmodligen känna igen sig i ämnet för den debatt detta ledde till. Diskussionen handlade nämligen om huruvida skogen skulle räcka till.

Statsskogsbruk byggdes upp

För att komma till rätta med den för stora skogsavverkningen ändrades politiken. Dessutom byggdes ett statsskogsbruk upp för att säkra nationens tillgång på råvara.

I mitten av 1800-talet inrättades Kungliga Skogsstyrelsen och myndigheten köpte in egendomar med det uttalade syftet att förbättra skogstillgången i Sverige. De traditionella rättigheter som funnits, som att bönder kunde hämta ved och ha djuren på bete på kronans mark, blev inte längre tillåtna.

Redan 1870 hade 400 000 hektar skogsmark förvandlats till kronopark. I och med detta hade centralmakten avsatt mark där trädens tillväxt skulle prioriteras.

Lossning av bröt vid timmerflottning, runt 1930.

Foto: Ur SLUs mediabank

Ambitionen från centralmakten var också att få den privatägda skogsmarken att förvaltas på ett bättre sätt.

Den mark bönder fick i och med denna så kallade skogsseparation kunde de själva bestämma över och nu blev titeln hemmansägare snarare än bonde.

På kronans mark infördes successivt trakthyggesbruk eftersom målet var maximal virkesproduktion. Den samtida termen var dock "ordnad skogshushållning", påpekar Per Eliasson.

Men ambitionen från centralmakten var också att få den privatägda skogsmarken att förvaltas på ett bättre sätt. Så småningom ledde det fram till 1903 års skogslagstiftning i vilken det fanns ett krav på att den som avverkade också måste sörja för återväxten. 1905 inrättades skogsvårdsstyrelser och en viktig uppgift för dem var att sprida kunskap om skogsskötsel.

Ett år senare, 1906, kom bolagsförbudslagen som begränsade rätten för bolag och ekonomiska föreningar att köpa skogsmark av privatpersoner. Lagen gällde till en början endast i norra Sverige men kom senare att omfatta hela landet. Tanken bakom lagen var att hemmansägare skulle ha kvar skogen som ett komplement till jordbruket.

Flera olika behov

Politiken handlar alltså fortfarande om att tillfredsställa behoven hos enskilda markägare, industrin och landet som helhet.

1923 reviderades Skogsvårdslagen så att den också innehöll skydd för växande skog.

25 år senare, 1948, kom en ny skogsvårdslag. I denna prioriterades virkesproduktion framför skogsbete men skogen sågs fortfarande som ett komplement till jordbruket.

Det var först 30 år senare som skogens värde som industriråvara blev helt dominerande i och med 1979 års skogsvårdslag. Enligt den skulle skogsmarken skötas så att den gav en varaktig och hög virkesavkastning.

Många minns röjningsplikten och skyldigheten att gallra. Än i dag minns också skogsägare så kallad 5:3-skog, vilket blev den vardagliga benämningen på skog vars tillstånd ur virkesproduktionens synvinkel var uppenbart otill-

fredsställande. Fram till 1991 fanns bidrag att söka för att anlägga ny skog på sådan mark.

När 5:3-skogarna i dag lyfts fram brukar det vara som ett exempel på centralmaktens von-oben-attityd gentemot privata markägare och på att politiken inte alltid är den bästa.

I de 5:3-skogar som överlevde hittas ofta höga naturvärden. På dessa områden är det också lämpligt att bedriva hyggesfritt skogsbruk, något som enligt 1979 års skogsvårdslag inte var tillåtet men som numera uppmuntras.

Ja, det är inte lätt att hänga med i alla växlingar i skogen – där dessutom omloppstiden är så lång att få skogsägare får leva och bruka marken så länge att de hinner vara med om ett trädets hela liv från frö till slutavverkning.

Liksom tidigare i historien blev det en ganska snabb reaktion och vändning och regleringen av skogsbruket minskade. I den skogsvårdslag som började gälla 1994 – och som fortfarande gäller – finns formuleringen ”frihet under ansvar”. Borta är detaljregleringarna men den stora förändringen är nog ändå att produktion och miljö ska väga lika tungt. Förändringen kom efter det att skogsbruket under 1980-talet fått kritik för bristande naturvårdshänsyn. Samtidigt hade den brist på virke som förutspåtts på 1970-talet inte uppstått.

Ett år efter det att den nya skogsvårdslagen börjat gälla, 1995, blev Sverige medlem i EU. Till en början påverkades inte skogen så mycket men på senare år har EU fått allt större inflytande när direktiv som rör biologisk mångfald, vatten och annat ska införlivas i svensk lag.

Ibland krockar EU-direktiven med svensk lag, vilket skapar förvirring och otydlighet.

Under en skogskurs för journalister våren 2019 var Skogsstyrelsens generaldirektör Herman Sundqvist en av föredragshållarna. Han konstaterade att han vill ha vilken skogspolitik som helst bara den är tydlig. Uppenbarligen är det inte bara enskilda skogsägare som är förvirrade över vilken skogspolitik som egentligen gäller.

Nästan tre år senare, i en telefonintervju, förklarar Her-

Sandviks nybyggda ångsåg i Holmsund 1916.

Foto: Ur Skogsmuseet i Lyckseles fotosamling

Liksom tidigare i historien blev det en ganska snabb reaktion och vändning och regleringen av skogsbruket minskade.

man Sundqvist att han tänkt att för myndighetens skull – den myndighet som har till uppgift att se till att skogspolitiken blir verklighet – är det av yttersta vikt att skogspolitiken är just tydlig.

I slutet av 2021 säger han att skogspolitiken blivit tydligare eller att den i alla fall är på väg att bli det.

Skogsutredningen ledde fram till en skogsproposition som presenterades av regeringen i november 2021. Regeringens förslag handlar bland annat om att stärka äganderätten och därför ska skydd av skog i större utsträckning ske på markägarnas initiativ. Samtidigt ska den biologiska mångfalden bevaras, stärkas och utvecklas.

– Man kan förvänta sig att det blir en tydlighet, säger Herman Sundqvist som dock påminner om att propositionen också ska behandlas i riksdagen.

”Politisk teater”

Även bortsett från kommande förändringar har flera steg tagits mot en ökad klarhet i politiken. Herman Sundqvist nämner regeringens beslut om att dra tillbaka uppdraget om inventering av nyckelbiotoper samt, inte minst, flera domstolsprocesser som skapat tydlighet.

Om Herman Sundqvist tycker att vi går mot en tydligare skogspolitik är skogsprofessorn och debattören Sten Nilsson av en annan åsikt. Han tycker att politiken inte klarar de frågeställningar som vi står inför.

– Det mesta är politisk teater, säger han.

Han anser att ett oberoende skogsråd bör tillsättas. Bakgrunden är att skogens omvärld och förutsättningar förändras snabbt och att skogen är så viktig att personer som har intresse i den inte kan vara med och besluta om den. Då blir det bara deras egenintressen som styr.

Ett oberoende skogsråd bör titta på skogen ur ett helhetsperspektiv där inte bara ekonomin är viktig utan även naturvärden och sociala värden.

– Näringen som helhet kommer att förlora på att bara stoppa huvudet i sanden och vilja ha ”business as usual”, säger Sten Nilsson.

Han hyser dock inte några förhoppningar om att idén om ett skogsråd kommer att bli verklighet.

– Nej, det tror jag inte, men det är viktigt att lyfta fram att det finns tunga existentiella frågeställningar i skogen som varken politiker eller näringen klarar av att hantera, säger Sten Nilsson.

Den som blickar bakåt i historien ser att lösningarna för skogen sällan mejslas ut av perfekta människor som hela tiden har allas bästa för ögonen. Snarare tvärtom. Det har alltid handlat om att försöka skrika högst och göra allt för att få den som bestämmer att lyssna.

Samtalet med Per Eliasson, som forskat om svensk skogspolitik från medeltiden och framåt, ger en bitterljuv tillfredsställelse. Det blir nämligen uppenbart att ingenting var bättre förr.

Makten över skogen har böljat fram och tillbaka mellan olika intressen. Beroende på när vi dyker ner i historien ser vi olika slags fördelning av makten över skogen. Det rådande läget är aldrig för evigt och det enda vi kan vara säkra på är att förhållandena i skogen kommer att ändras.

Förmodligen kommer inte alla att bli nöjda för det har de aldrig varit. Men till skillnad från förr i tiden är de privata ekskogsägarna numera de mest nöjda. Det är i alla fall ingen som medvetet förstör sina ekar i dag.

Skogsvårdsstyrelsens motorsågkurs i Tierp, Uppland 1973.

Foto: Arbetarbladet, Digitalt museum

Källor:

Eliasson, Per: "Kampen om ekarna" i Populär Historia 5/2002.

Eliasson, Per och Hamilton, Gustaf: "Blifver ondt att förena sigh' – några linjer i den svenska skogslagstiftningen om utmark och skog" i boken "Skogshistorisk forskning i Europa och Nordamerika" utgiven av KSLA.

<https://www.ksla.se/wp-content/uploads/2021/04/SOL-MED-nr-22-Skogshistorisk-forskning-i-Europa-och-Nordamerika.pdf>

"Från agrart utmarksbruk till industriellt skogsbruk – en långdragen historia" i "Människan och skogen – från naturskog till kulturskog?". Skrifter om skogs- och lantbrukshistoria 11, Red. Lars Östlund.

Eliasson, Per: "Skog, makt och människor. En miljöhistoria om svensk skog 1800-1875".

Wetterberg, Gunnar: "Träd – en vandring i den svenska skogen".

"Det svenska jordbrukets historia." Fjärde bandet, kapitel 4: <https://www.ksla.se/wp-content/uploads/2012/06/4.-Bonden-sid-21-29.pdf>.

"Rätten till Norrland" i Skogshistoriska Sällskapets Årsskrift 2008: <https://skogshistoria.se/wp-content/uploads/2018/07/Årsskrift-2008-s-4-54-Busk-o-Oskarsson-Rätten-till-Norrland.pdf>.

Omslagsbilden är från Småland och visar ett "orört 60-årigt tallbestånd utanför försöksyta nummer 135 å Norra Vedbo häradsallmänning, Östra Holaveden i Säby socken". Den är tagen 1913. Foto: SLU mediabank

Birgitta Sennerdal

010-184 40 97

red@atl.nu

1558 utfärdade Gustav Vasa i ett öppet brev ett förbud mot fällande av bärande träd. Ekens användbarhet som skeppsvirke och trädens betydelse för svinbetet var det främsta motivet. Den andra skogen såg inte Gustav Vasa någon nytta med. Den kunde röjas bort för att möjliggöra nyodling.

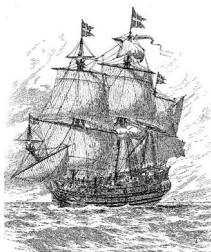
1638 fattade riksdagen beslut om en politik som skulle säkra virket för bergsbruket. Beslutet drevs fram av rikskanslern Axel Oxenstierna och medlemmarna i riksrådet. Flera av rådets medlemmar var järnbruksägare och de såg träden som det viktigaste, inte själva marken.

1647 hade drottning Kristina blivit myndig. Skogsordningen mildrades något och blev mest kännbar i Bergslagen.

1674 fridlystes särskilda masteskogar i Värmland och Dalsland. Dessa träd skulle bli master på fartyg.

1725 påbjöds i en förordning planteringsskyldighet med 100 träd för varje helt hemman i Göteborgs, Bohus, Älvsborgs och Hallands län.

1734 genomdrevs en restriktiv skogsordning. Målet för skogspolitiken var virkesproduktion för träkol och ved till bergsbruk med mineralbrytning i gruvor och vidareförädling av dessa. En detaljregel var att det infördes en skyldighet för hemman utan skog. Dessa skulle plantera och inhägna pil, alm, lind och lönn. Dessa planteringshagar blev sedan under hela 1700-talet föremål för inspektioner.

Regalskeppet Scepter, sjösatt 1636.

Källa: Wikimedia commons

1776 års fiskestadga visar en medvetenhet om att träd kunde spela en roll som en del i ett större ekosystem. Det blev förbjudet att hugga eller svedja bort träd som gjorde nytta för fisken.

1814 avträdde Sverige svenska Pommern och i ett slag försvann den svenska flottans viktigaste ekvirkesförråd.

1819 fick överstelöjtnant Johan Aron af Borneman i uppdrag av regeringen att besiktiga alla landets ekar för att avgöra vilka som var användbara för flottan. Rundresan tog sex år.

1830 frisläpptes eken till bönder som ägde marken de växte på. Samma år inrättades Kungliga styrelsen över ekplanteringarna.

1855 tillsattes en skogskommitté med uppgift att ge förslag på åtgärder mot det som uppfattats vara en överavverkning på grund av allt för fritt spelrum i skogen.

1859 inrättades Kungliga Skogsstyrelsen. Myndigheten köpte in skogsegendomar med det uttalade syftet att förbättra skogstillgången.

1860 utfärdades ett förbud mot nykolonisation på kronans marker som kunde användas för virkesproduktion.

1886 kom första renbeteslagen. Det var inte främst i skogen som konflikterna fanns men uppdelningen av mark i Norrland hade skapat stridigheter. Lagen kom till för att reglera rättigheter.

Samer i trakten av Sollefteå.

Foto: N G Nilsson,
Sundsvalls museum/
Digitalt museum

Hamra nationalpark bildades 1909 - en av Sveriges första.

Foto: Hilding Mickelsson, Hälsinglands museum/Digitalt museum

Svartviks sulfitfabrik mellan 1950 och 1970.

Foto: Sundsvalls museum/Digitalt museum

Du är väl prenumerant?

Om du prenumererar på papperstidningen har du gratis tillgång till hela vårt digitala utbud.

Tidning + ATL digital kostar 249 kronor/månad.

Gå in på www.atl.nu/prenumerera och beställ i dag!